

Boekbesprek

Earlike, lekkere produkten fan Reitse

Ids Willemsma

Easterwierrum, 30-07-2007
Telefoan: Oft ik it boek "Lekker ite mei Reitse" ek beskriuwe wol.
Ofstjoerder: Afûk
It boek wurdt tastjoerd.

Besprek fan: Lekker ite mei Reitse
Teksten: Jacco de Boer, Gerard van der Veer (PS-Produkties)
Fotografy: Erik Hesmerg
Foarmjouwing: Monique Vogelsang
Utjouwer: Utjouwerij Fryslân, Restaurant 7 Plein, PS-Produkties
Tal siden: 112
ISBN: 978-90-78559-04-7
Priis: € 17,50

Ja, dat wol ik wol besykje. Ik hâld fan lekker iten en op Omrop Fryslan TV haw ik al in kear of wat de kok Reitse mei gasten itensieden sjoen. En dat stie my wol oan. It is in fakman mei produktkennis. Wol ris wat oerdreaun, mar ja, al dy deabidders op tv fyn ik hielendal neat.

It boek glidet út de slúf wei en in cd-rom rôlet der daliks efteroan op 'e grûn. Dy is net goed fiksearre yn it omkaft fan it boek.

De omslachfoto fyn ik rommelich: in foto dêr't foar myn gefoel tefolle op stiet. De kok Reitse mei in hân fol griente, in bosk woartels, rabarber, tomaten en op de tafel dy't klear stiet in sopterrine mei in fesse reade wyn. Dêrnjonken in fûgelferskrikker en dat alles binnen

in stekje fan Intratuin of Gamma. Wat eins gjin goed stek is. De hazzen kinne sà de tún leechfrette en de buorkatten kinne dertroch om te skiten en te klauwen.

Mar dan slane je it boek iepen. Prachtich moai, glêd papier en moai fan tsjokte. Hiele moaie foto's fan de gerjochten en yngrediïnten dy't troch kok Reitse besprutsen en klearmakke binne komme jo temjitte. It binne keunstwurken fan fotograaf Erik Hesmerg. En hy hat sà goed fotografearre, dat it wetter jo om 'e tosken rint as jo it boek trochblêdzje.

Wêrom oft foarmjouster Monique Vogelsang foar it lettertype kapitaal keazen hat foar Reitse syn ferhalen begryp ik net. Swarte blêden mei wite lettertekens, dat lêst net ûntspand en past ek net sa by de basisferhalen. Krektlyk as de Hollânske oersettings fan inkelde wurden út de Fryske resepten. Bygelyks skinkespek is net oerset, mar jittik en bizelok wol. In bytsje ûnnoazel.

Kulinêr genietsjen is in ûnmisber bestândiel fan gelok. Sa begjint Reitse syn boek. Kok Reitse hie ek dûmny wurde kind, sa hearde ik him ris sizzen. No, einliks fyn ik him wol in bytsje in sindeling, in soarte fan kulinêre dûmny Bottenbley, dy't de teloargong, it ferfal fan it basyske itensieden oan de kaak stelt en fan de dakken ôf ropt. Want dêr giet it om by Reitse syn itensieden.

Earlike, lekkere produkten. In baarch moat baarch west hawwe: yn de drek omwrotte en yn it stric omklauwe. Sa ek mei syn hinnen dy't er briedt: net fan dat geile opfokte hinnefilet fan acht wike - langer kinne se hast net op 'e poaten stean, dy stumpers. In bist dat slachte wurdt, moat tiid hân hawwe om bist te wêzen, stadich te groeien mei goed, gewoan bistefretten. En by in hin

duorret soks oardel oant twa jier. Mar ja, dan hawwe je ek fleis yn 'e panne.

En sa is it ek mei de grienten: alles wat hurd groeit is ek hurd wer fuort, is ferrotte, ferslûnzge, of sit gjin smaak oan. Der binne echte, prachtige resepten dy't je maklik meitsje kinne, sûnder in soad ôfmjitten fan hoemannichheden en temperatuer. By in tal resepten wurdt behoarlik bûter of slachrjemme brûkt, om't fleis of fisk sa moai rûnom bakt wurdt. En je sette de fetpanne dochs net oan de hals, tinkt my.

Sa ek mei de swiete resepten sa as bonbons ensafuorthinne: sa no en dan genietsje fan ien - en net in skaalfol efterinoar opfrette. Dan kinne jo fan dit boek genietsje. Lyksa fan Reitse, want dy stiet 25 kear op de foto. En net ferjitte, bliuw yn beweging: alle dagen, sizze de gelearden, op syn minst in healoere.

By elts resept hat hy in bepaalde soort wyn stean, mar dêr haw ik gjin ferstân fan. Ik ming wyn sels mei kola!

De wynbarbaar Ids

Prisma wurdboek foar it ûnderwiis

S.T. Hiemstra

Dit kreaze nije boekje follet yn 'e merk it gat op tusken de tinne wurdboekjes fan Prisma (2004) en Kramer (Afûk/Elsevier, 1999) en de beide tsjokkere Akademy-hânwurdboeken (1984/'85). Der is besocht om in wurdboekje te meitsjen dat yn *stavering* en *wurdkar* beânderet oan 'wat als goed, correct Fries wordt erkend en die daarbinnen het dichtst staan bij het taalgebruik van scholieren' (s. 7). It is neffens it foaropwurd ek ornearre foar kursisten Frysk.

Foar Afûk-leargongen soe it dan beânderje moatte oan de taalnoarm dy't de Afûk yn 1985 fêststeld hat. Dy noarm giet út fan de beide Akademy-wurdboeken (en winliken ek fan de letter ferskynde *Nije list fan frjemde wurden*, FA, 2000). En dan kom ik by it sneupen yn it Prisma-boekje út en troch noch wat

Besprek fan: Prisma woordenboek Fries (F/N - N/F)

Tekst: Jannetje Spoelstra, Jantsje Post, Arjan Hat

Redaksjonele

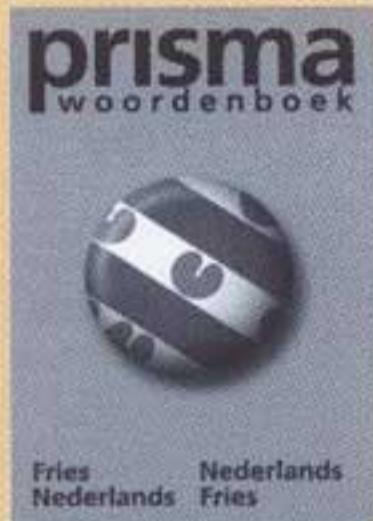
begelieding: Martha Hofman

Utjouwer: Uitgeverij Het Spectrum B.V., Utrecht 2007

Tal siden: 112

ISBN: 978 90 274 2526 3

Priis: € 8,50

ûnrant tsjin. Bygelyks by wurden dy't útgeane op in toanleaze *e* en yn meartallen in *s* krije as dat in *n wêze* moat: (ûn)foldwaandes (93, 270), barrières, blessueres, fakatueres [foldwaanden, ensfh.]. Ek oare hollanisten: gefangenis, leuk, it lesuere/sprekoere/healoere [de!] (147, 175, 235, 390, 428), broerke [bruorke] (156), skeure (221), de boargemaster *oerlange* de priis [*lange* de priis *oer!*] (176), tante, in *tros* bananen [strús, 528] (262), ûngefear (271), ôfsijke (313), in *fijne* fint (371), asjeblyft, binnenfetter (338), ergens (68, 367, 447), gebeure, ijsko (402), poging (478), pretpark (478), snel (503), ferlyfd (544).

Frysk dat it Hollânsk ticht oankrûpt, makket it wurdboekje ek net moaier en better: ynteelt [yntylt] (124), kers [kears] (132), ûngeneeslik [ûngenêslík] (271), fan herte [herten] (370), seachsel [seachmoal] (212, 576), wurgje [wjirgje] (295), netsjes [njonken 'kreas'] (447), skriktrie[d] [skoktried] (225, 497).

Foar kursisten is ienheid winsklik yn foarms as 'dat hindert net' [hinderet, lykas yn 'rattelet' (200), hy sûndiget (581)]. En wêrom al dy 'ôfsliten' yn stee fan 'folle' foarms yn: *se ha*, goede lúm *ha* [sy/hja hawwe], *we* ite [wy]? Net moai!

It bynwurd 'at' (25, 413) is folslein oerstallich en betiizjend. Kursisten kinne har skoan rêde mei 'as' en 'oft'. Der sil by 'opstean' (187) ek wat sein wurde moatte oer 'opstean út de dea' en 'opstean tsjin it gesach'; dat is ek wat oars as 'stean gean'. It ferskil tusken 'ûnwaar' (275) en 'swier waar' (248) moat eins ferdúdlike wurde; dy begripen kinne likegoed betizing jaan. By 'sloaie' (228) mist de betsjutting 'ûnder de priis wurkje/ferkeapje'.

Net goed achtsje ik: ficefoarsitter [vice- of fise-] (552); fuortsakje [weisakje] (568); loaihoars [dat is gjin loai/lui 'hynder', mar in 'panter' (Latyn 'pardus'); ferl. 'lupart', 'léopard', dus: 'liuwpert'] (151); 'ik bin net bang foar dy' [*fan* dy; in Afûk-lesjouwer wit almeast it ferskil] (320); daai *knipe* [klieme] (354); 'ik ha it ankel *ferrutsen*' [ferkloft] (547); 'mei de *wyn yn 'e rêch* sylde ik' ['foar de wyn'] (578).

By 'knaagkever' (417) mist de Fryske wjergader folslein. Dat kin gjin 'kjiifkrobbe' wurde, lykas by de *Omrop* wol te hearren is, want dat is domwei letterlik oerset Hollânsk. 'Kloptuorre' liket my better; tink oan it 'deatikkerke/deaklopperke' of de 'bûnte kloptuorre'.

Hjoed de dei kinne kursisten eins ek net sûnder 'modern' of 'nij' Frysk lykas: kloan, string [foar 'winkelketen'], ksenofoby, live-útstjoering, sineze, stresse, telebankiere, tsjette, útlogge en laptop. Fertsjinstlik dat it deryn stiet.

Myn einoardiel: foar guon Afûk-kursussen (bygelyks foar NF-I en II) moat der noch wat taaltúch út. En de útspraak fan guon wurden soe ek oanjûn wurde moatte. Foar Fryslân-A en heger biedt it te min.

Moaie foto's en ferhalen út âlde tiid

Wim van der Schaaf

Dat wie doe sa, diel 1 skoalle is it earste diel út de *Beltsjebloemrige*. It boek is bedoeld foar minsken út de âldereinsoarch, om't dy neffens it foarwurd ferlet hawwe fan Frysk materiaal, faaks krekt om't eartiids

op skoalle gjin Frysk brûkt wurde mocht. It boek, útjûn yn oblong-formaat mei stevige siden fan hiel tsjok papier en ynbûn yn in spiraal, sjocht der tige kreas út. It omkaft hat as yllustraasje it bekende lêsplankje fan Hoogeveen, yn de ferbettere foarm fan Ligthart en Scheepstra, mei de yllustraasjes fan Jetses: aap-noot-mies ensfh. De ynhâld bestiet út moaie foto's, gedichten, ferhalen, ynterviews, fragminten út de skoalletiid, spultsjes fan doe, in resept foar ulefellen, sliepferskes en knibbeldeuntsjes en tips en ferwurkingsopdrachten, benammen oer gearwurking mei skoallen en buerthuzen. Al mei al dus in hiel ôfwikseljend gehiel. Tige

Besprek fan: Dat wie doe sa (diel 1 skoalle)

Tekst: Aldy van der Veer & Baukje Wyrmsma

Foto's: Henk Kuiper en Jacob van Easen

Utjouwer: Afûk, Ljouwert, 2007

Tal siden: 46

ISBN: 978-90-78559-05-3

Priis: € 17,50

nijsgjirrich fûn ik de ynterviews mei trije froulju, dy't oer har skoallejierren út de jierren tweintich en tritich fertelle. It foel my op dat it de gearstallers blykber net slagge is om in manspersoan te ynterviewen. Of soe it ûnthâld fan froulju safolle better wêze? Hiel moai is ek side 16, in foto fan it hânskrikt *Gebreide handschoen*. De jongerein kin dêr nochris sjen hoe kreas en fersoarge oft eartiids skreaun waard mei de kroantsjepinne. De foarmjouwing waard fersoarge troch Monique Vogelsang, dy't der in hiele moaie útjefte fan makke hat. Ik tink dat in protte âldere minsken dit nostalgyske boek graach besjen en lêze sille. Se fine grif in soad bekende saken op in moaie manier byelkoar. Dit royaal fersoarge boek smakket nei mear.